

TEMA 19. Evharistija (1)

Evharistija je vir in višek
krščanskega življenja, središče
vsega življenja Cerkve.

14. Dec. 2013

1. ZAKRAMENTALNA NARAVA PRESVETE EVHARISTIJE

1.1 Kaj je evharistija?

Evharistija je zakrament, po katerem
pri liturgičnem slavlju Cerkve
postane navzoča oseba Jezusa
Kristusa (ves Kristus: telo, kri, duša

in božanskost) ter njegova zveličavna daritev v polnosti velikonočne skrivnosti njegovega trpljenja, smrti in vstajenja. Ta navzočnost ni statična ali pasivna (kot je navzočnost kakšnega predmeta na nekem kraju), temveč aktivna, kajti Gospod postane navzoč z dinamizmom svoje odrešilne ljubezni: v evharistiji nas On vabi, naj sprejmemo odločitev, ki nam jo ponuja, in naj prejmemo dar njegovega telesa in krvi kot hrano večnega življenja, ter nam omogoča vstopiti v občestvo z Njim — z njegovo osebo in z njegovo daritvijo — ter v občestvo z vsemi udi njegovega mističnega telesa, ki je Cerkev.

Resnično, kot pravi drugi vatikanski koncil, je »naš Odrešenik pri zadnji večerji, tisto noč, ko je bil izdan, postavil evharistično daritev svojega telesa in svoje krvi, da bi s tem daritev na križu mogla trajati skozi

vse čase, dokler ne pride, in da bi tako Cerkvi, svoji ljubljeni nevesti, zaupal spomin svoje smrti in svojega vstajenja: zakrament dobrotljivosti, znamenje edinosti, vez ljubezni, velikonočno gostijo, v kateri se prejema Kristus, duša napolnjuje z milostjo in nam daje poroštvo prihodnje slave.«^[1]

1.2 Imena tega zakramenta

Za evharistijo, tako v Svetem pismu kot v izročilu Cerkve, najdemo različna imena, ki odsevajo mnogotere vidike tega zakramenta in izražajo njegovo neizmerljivo bogastvo, vendar nobeno ne izčrpa njegovega pomena. Oglejmo si najznačilnejša poimenovanja:

a) nekatera imena spominjajo na izvor obreda: evharistija^[2], lomljenje kruha, spomin Gospodovega trpljenja, smrti in vstajenja, Gospodova večerja;

b) druga poudarjajo daritveni značaj evharistije: *sveta daritev, sveta mašna daritev, oltarni zakrament, hostija (= darovana žrtev)*;

c) nekatera poskušajo izraziti resničnost Kristusove navzočnosti pod posvečenima podobama: *zakrament Kristusovega telesa in krvi, kruh iz nebes* (prim. *Jn 6,32-35; Jn 6,51-58*), *najsvetejši zakrament* (ker vsebuje svetega vseh svetih, samo svetost učlovečenega Boga);

d) druga imena se nanašajo na učinke, ki jih povzroča evharistija v vsakem verniku in v vsej Cerkvi: *kruh življenja, kruh otrók, kelih zveličanja, popotnica* (da ne bi omagali na poti v Domovino), *obhajilo*. Slednje ime nakazuje, da se preko evharistije povežemo s Kristusom (*osebno občestvo z Jezusom Kristusom*) in z vsemi udi njegovega mističnega telesa (*cerkveno občestvo v Jezusu Kristusu*);

e) spet druga opisujejo evharistično bogoslužje z besedo, ki v latinskem obredu kaže na slovo od vernikov po obhajilu: *missa, sveta maša*.

Izmed vseh teh imen je izraz *evharistija* tisti, ki je polagoma vedno bolj prevladal v zahodni Cerkvi, dokler ni postal splošni termin, s katerim se označuje tako liturgično dejanje Cerkve, ki obhaja Gospodov spomin, kakor tudi zakrament Kristusovega telesa in krvi.

Na vzhodu se evharistično slavlje, zlasti od 10. stoletja dalje, navadno označuje z izrazom *sveta in božja liturgija*.

1.3 Evharistija v zakramentalnem redu Cerkve

»Posledica ljubezni sv. Trojice do ljudi je, da zaradi navzočnosti Kristusa v evharistiji vzklijejo vse milosti za Cerkev in človeštvo.«^[3]
Evharistija je najodličnejši

zakrament, saj »obsega ves duhovni zaklad Cerkve, Kristusa samega, naše velikonočno jagnje in živi kruh, ki s svojim mesom, po Svetem Duhu oživiljenim in oživljajočim, daje ljudem življenje.«^[4] Drugi zakramenti, četudi vsebujejo posvečujočo moč, ki izhaja iz Kristusa, niso takšni kot evharistija, ki napravlja resnično, stvarno in bistveno navzočo samo Kristusovo osebo — učlovečenega in poveličanega Sina večnega Očeta —, z odrešilno močjo njegove zveličavne ljubezni, da bi ljudje mogli vstopiti v občestvo z Njim ter bi živeli po Njem in v Njem (prim. *Jn* 6,56-57).

Poleg tega evharistija predstavlja vrh, h kateremu so usmerjeni vsi ostali zakramenti glede duhovne rasti vsakega izmed vernikov in celotne Cerkve. V tem smislu drugi vatikanski koncil pravi, da je evharistija vir in višek krščanskega življenja, središče vsega življenja

Cerkve.^[5] Vsi ostali zakramenti in vsa dejavnost Cerkve je usmerjena k evharistiji, saj je njen cilj voditi vernike k zedinjenju s Kristusom, navzočim v tem zakramentu (prim. *Katekizem*, 1324).

Kljub temu, da vsebuje Kristusa, vir, preko katerega človeštvo prejema božje življenje, in četudi je cilj, h kateremu so usmerjeni vsi drugi zakramenti, pa evharistija ne nadomesti nobenega izmed njih (niti krsta, niti birme, niti pokore, niti bolniškega maziljenja), in jo lahko posveti samo veljavno posvečeni duhovnik. Vsak zakrament ima svojo vlogo v zakramentalni celoti in v samem življenju Cerkve. V tem pogledu štejemo evharistijo za tretji zakrament krščanskega uvajanja. Vse od prvih stoletij krščanstva sta krst in birma obravnavana kot priprava na udeležbo pri evharistiji, kot pripravljenost na vstop v zakramentalno občestvo s

Kristusovim telesom in z njegovo daritvijo, ter pripravljenost na bolj življenjsko vsaditev v skrivnost Kristusa in njegove Cerkve.

2. OBLJUBA IN POSTAVITEV EVHARISTIJE

2.1 Obljuba

Gospod je naznanil evharistijo v času svojega javnega življenja, v sinagogi v Kafarnaumu vpričo tistih, ki so mu sledili potem, ko so prisostvovali čudežni pomnožitvi kruha, s katerim je nasitil množico (prim. *Jn* 6,1-13). Jezus je tisto znamenje izkoristil za to, da je razodel svojo identiteto in svoje poslanstvo, ter za obljubo evharistije: »Resnično, resnično, povem vam: Ni vam Mojzes dal kruha iz nebes, ampak moj Oče vam daje resnični kruh iz nebes. Božji kruh je namreč tisti, ki prihaja iz nebes in daje svetu življenje. Tedaj so mu rekli: Gospod, vselej nam daj tega kruha! Jezus jim je dejal: Jaz sem

kruh življenja ... Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Če kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj. Kruh pa, ki ga bom dal jaz, je moje meso za življenje sveta ... Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan. Kajti moje meso je resnična jed in moja kri resnična pijača. Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ostaja v meni in jaz v njem. Kakor je mene poslal živi Oče in jaz živim po Očetu, tako bo tudi tisti, ki mene jé, živel po meni« (*Jn 6,32-35.51.54-57*).

2.2 Postavitev evharistije in velikonočni kontekst

Jezus Kristus je ta zakrament postavil pri zadnji večerji. Trije sinoptični evangeliji (prim. *Mt 26,17-30; Mr 14,12-26; Lk 22,7-20*) in sv. Pavel (prim. *1 Kor 11,23-26*) nam podajajo poročilo o postavitvi. Tule je povzetek dogodka, kot ga navaja *Katekizem katoliške Cerkve*: »Prišel je

dan opresnikov, ko je bilo treba klati velikonočno jagnje. Jezus je poslal Petra in Janeza in jima rekel: "Pojdita in nam pripravita velikonočno večerjo, da bomo skupaj jedli" ...

Odšla sta ... in sta pripravila velikonočno večerjo. Ko je prišla ura, je z apostoli sedel k mizi. Rekel jim je: "Srčno sem želel jesti z vami to velikonočno večerjo, preden bom trpel, kajti povem vam, da je ne bom več jedel, dokler je v polnosti ne bom užival v božjem kraljestvu" ... In vzel je kruh, se zahvalil, ga razlomil, jim ga dal in rekel: "To je moje telo, ki se daje za vas. To delajte v moj spomin." Prav tako je po večerji vzel tudi kelih in rekel: "Ta kelih je nova zaveza v moji krvi, ki se preliva za vas" (*Katekizem*, 1339).

Jezus je torej obhajal zadnjo večerjo v kontekstu judovske pashe, vendar Gospodova večerja vsebuje neko absolutno novost: v središču ni jagnje starozavezne pashe, temveč Kristus

sam, njegovo *darovano* telo (izročeno Očetu kot žrtev v korist ljudem) ... in njegova kri, *prelita za odpuščanje grehov* (prim. *Katekizem*, 1339). Lahko torej rečemo, da Jezus ni obhajal stare pashe, temveč je oznanil in uresničil novo pasho — s tem, ko jo je na zakramentalen način vnaprej udejanjil.

2.3 Pomen in vsebina Gospodove zapovedi

Jezusovo izrecno naročilo: »To delajte v moj spomin« (*Lk* 22,19; *1 Kor* 11,24-25), izkazuje pravzaprav institucionalni značaj zadnje večerje. S to zapovedjo nam naroča, naj odgovorimo na njegov dar in naj ga zakramentalno zastopamo (naj to znova uresničujemo, naj obnavljamo njegovo navzočnost, navzočnost njegovega darovanega telesa in njegove prelite krvi, se pravi njegove daritve v odpuščanje naših grehov).

— »To delajte.« Na ta način je odločil, kdo lahko obhaja evharistijo (apostoli in njihovi nasledniki v duhovništvu), jim podelil oblast, da jo obhajajo, in določil temeljne elemente obreda: tiste, ki jih je uporabil On (zato sta za obhajanje evharistije potrebna kruh in vino, molitev zahvale in blagoslova, posvetitev darov v Gospodovo telo in kri, razdelitev in obhajilo s tem presvetim zakramentom).

— »V moj spomin.« S tem je Kristus apostolom (in preko apostolov njihovim naslednikom v duhovništvu) ukazal, naj obhajajo novi "memorial", ki je nadomestil staro pasho. Ta obred vsebuje posebno učinkovitost: ne samo da pomaga "spominjati" verujočo skupnost na Kristusovo odrešilno ljubezen, na njegove besede in dejanja pri zadnji večerji, temveč poleg tega kot zakrament nove postave napravi objektivno

navzoče tisto, kar ponazarja: Kristusa, "naše pashalno jagnje" (1 Kor 5,7) in njegovo zveličavno daritev.

3. LITURGIČNO OBHAJANJE EVHARISTIJE

Cerkev je, pokorna Gospodovemu ukazu, takoj začela obhajati evharistijo v Jeruzalemu (prim. *Apd* 2,42-48), v Troadi (prim. *Apd* 20,7-11), v Korintu (prim. 1 Kor 10,14,21; 1 Kor 11, 20-34) in vsepovsod, kamor je dospelo krščanstvo. »Kristjani so se predvsem "prvi dan v tednu", torej na nedeljo, na dan Jezusovega vstajenja, zbirali "k lomljenju kruha" (*Apd* 20,7). Od tistih časov pa vse do naših dni obstaja obhajanje evharistije neprestano, tako ga danes srečamo v Cerkvi vsepovsod z isto temeljno notranjo zgradbo« (*Katekizem*, 1343).

3.1 Temeljna notranja zgradba obreda

V zvestobi Jezusovemu naročilu in pod vodstvom "Duha resnice" (Jn 16,13), ki je Sveti Duh, Cerkev, ko obhaja evharistijo, ne počne nič drugega kot to, da se ravna po evharističnem obredu, ki ga je opravil Gospod pri zadnji večerji. Bistveni elementi poznejših evharističnih obredov ne morejo biti drugačni od elementov izvirne evharistije, se pravi: a) občestvo Kristusovih učencev, ki jih On skliče in zbere okrog sebe; in b) udejanjanje novega obreda.

Evharistično občestvo

Vse od začetkov življenja Cerkve je krščansko občestvo, ki obhaja evharistijo, hierarhično strukturirano: običajno ga sestavlja škof ali duhovnik (ki duhovniško predseduje evharističnemu obredu in deluje *in persona Christi Capitis Ecclesiae*), diakon, drugi nositelji službe ter verniki, zedinjeni preko

vezi vere in krsta. Vsi člani tega občestva so poklicani, da zavestno, pobožno in aktivno sodelujejo pri evharistični liturgiji, vsakdo na način, ki mu pripada: duhovnik, mašnik, diakon, bralci, tisti, ki prinašajo darove, delivec obhajila in celotno ljudstvo, katerega "amen" izraža njegovo resnično sodelovanje (prim. *Katekizem*, 1348). Zato mora vsakdo izpolnjevati lastno službo, brez da bi prišlo do pomešanja med službenim duhovništvom, skupnim duhovništvom vernikov ter službo diakona in drugih morebitnih vršilcev službe.

Vloga službenega duhovništva pri obhajanju evharistije je bistvena. Samo veljavno posvečeni duhovnik lahko posveti sveto evharistijo, tako da *in persona Christi* (se pravi v specifično zakramentalnem poistovetenju z vrhovnim in večnim Duhovnikom, Jezusom Kristusom) izreče posvetilne besede (prim.

Katekizem, 1369). Poleg tega nobena krščanska skupnost ni pooblaščená, da bi si sama postavljala posvečenega nositelja službe. »Le-ta je dar, ki ga občestvo *prejme po škofovskem nasledstvu, segajočem do apostolov*. Škof je tisti, ki z zakramentom duhovniškega posvečenja postavi novega duhovnika in mu podeli oblast posvečevati evharistijo.«^[6]

Razvoj obreda

Obred se vse od začetka Cerkve razvija v dveh velikih momentih, ki oblikujeta eno samo dejanje bogočastja: "besedno bogoslužje" (ki vsebuje oznanjevanje in poslušanje-sprejemanje božje besede) ter "evharistično bogoslužje" (ki vključuje darovanje kruha in vina, evharistično molitev — skupaj s posvetilnimi besedami — ter obhajilo). Ta dva glavna dela sta razmejena z uvodnim in sklepnim

obredom (prim. *Katekizem*, 1349-1355). Nihče ne more po svoji volji odvzeti ali dodati ničesar od tega, kar je Cerkev določila kot liturgijo svete maše.^[7]

Postavitev zakramentalnega znamenja

Bistveni in potrebni elementi za postavitev zakramentalnega znamenja evharistije so: na eni strani kruh iz pšenične moke^[8] in vino iz sadu vinske trte^[9]; in na drugi strani posvetilne besede, ki jih duhovnik, ki mašuje, izgovarja *in persona Christi*, v okviru "evharistične molitve". Po učinku Gospodovih besed in v moči Svetega Duha se kruh in vino spremenita v učinkovito znamenje z ontološko, ne le pomensko polnostjo, v znamenje navzočnosti Kristusovega "darovanega telesa" in "prelite krvi", se pravi njegove osebe in njegove zveličavne daritve (prim. *Katekizem*, 1333 in 1375).

Ángel García Ibáñez

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve,
1322-1355.

Sv. Janez Pavel II., Okr. *Ecclesia de Eucharistia*, 17. 4. 2003, 11-20; 47-52.

Benedikt XVI., Apost. spod.
Sacramentum caritatis, 22. 2. 2007,
6-13; 16-29; 34-65.

Kongregacija za bogoslužje in
disciplino zakramentov, Navodilo
Redemptionis Sacramentum, 25. 3.
2004, 48-79.

Priporočeno branje

Sv. Jožefmarija, Pridiga *Evharistija*,
skrivnost vere in ljubezni, v *Jezus*
prihaja mimo, 83-94.

J. Ratzinger, *Bog nam je blizu*:
evharistija: središče življenja,
Družina, Ljubljana 2005.

[1]II. vatikanski koncil, Konst.
Sacrosanctum Concilium, 47.

[2]Izraz *evharistija* pomeni *zahvala* in kaže na Jezusove besede pri zadnji večerji: »In vzel je kruh, se zahvalil [se pravi, izrekel evharistično molitev in slavno molitev Bogu Očetu], ga razlomil, jim ga dal in rekel ...« (Lk 22,19; prim. 1 Kor 11,24).

[3]Sv. Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, 86.

[4]II. vatikanski koncil, Odlok
Presbyterorum Ordinis, 5.

[5]Prim. II. vatikanski koncil, Konst.
Lumen gentium, 11.

[6]Sv. Janez Pavel II., Okr. *Ecclesia de Eucharistia*, 29.

[7]Prim. II. vatikanski koncil, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 22; Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 14-18.

[8]Prim. Rimski misal, *Institutio generalis*, 320. V latinskem obredu mora biti kruh opresen, se pravi nekvašen; prim. *prav tam*.

[9]Prim. Rimski misal, *Institutio generalis*, 319. V latinski Cerkvi se vinu doda malo vode; prim. *prav tam*. Besede, ki jih duhovnik izgovarja, ko vinu dodaja vodo, izražajo pomen tega obreda: »Po skrivnosti te vode in vina naj bomo deležni božje narave Kristusa, ki je postal deležen naše človeške narave« (Rimski misal, *Darovanje*). Cerkveni očetje so v tem obredu videli tudi zedinjenje Cerkve s Kristusom v evharistični daritvi; prim. sv. Ciprijan, *Ep.* 63,13: CSEL 3,711.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/tema-19-
evharistija-1/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/tema-19-evharistija-1/) (5. Avg. 2025)